

Utredning: Regional dansplattform för professionell dans

Version: 1

Utredning: Regional dansplattform för professionell dans

2022-04-19

Innehåll

1.	Sammanfattning	4
2.	Bakgrund	4
3.	Metod	6
4.	Regionala aktörer inom professionell dans	6
5.	Nationella exempel och dialoger	8
6.	Slutsats av referensgrupper, omvärldsbevakning och dialog.....	10
7.	Slutdiskussion och förslag.....	11

1. Sammanfattning

Idag är infrastrukturen för professionell dans i Örebro län svag, och dans som konstform är eftersatt i jämförelse med andra konstuttryck. Till exempel saknar dansen fasta platser för visning och produktion och de medel som finns är betydligt mindre jämfört med till exempel musik och teater. Få har sett en professionell dansföreställning eller mött en yrkesverksam danskonstnär. Samtidigt har det skett en positiv utveckling de senaste åren i länet med ett växande intresse och engagemang hos publik, arrangörer och danskonstnärer.

Sedan 2020 driver Region Örebro län utvecklingsprojektet Ansats med stöd av Kulturrådet som bidragit till ökad närvaro av dans i länet genom bland annat satsningen på Danskommunerna Askersund, Degerfors och Hällefors. Utöver Danskommunerna finns ett ökat intresse hos riksteaterföreningar och andra föreningar att arrangera dans, samt nystartade koreografiska verksamheter.

Askersund har utmärkta lokalförutsättningar för dans genom kulturhuset Sjöängen och visar starkt intresse för att bidra till länets dansutveckling genom att erbjuda lokaler och personella resurser. Även fler kommuner, däribland Örebro samt de övriga Danskommunerna Degerfors och Hällefors, är tänkbara aktörer i plattformen. Den positiva utvecklingen har medfört ett behov av stabilisering och långsiktighet genom etablering av en plattform för dansen. Därför föreslår utredningen följande:

- Att uppdra till områdeschef för Kultur och ideell sektor att etablera och främja en regional dansplattform tillsammans med Askersund samt några fler strategiskt utvalda kommuner i Örebro län.
- Att behandla frågan om finansiering för en regional dansplattform i budget för år 2023.

Utredningen föreslår en stegvis uppbyggnad av dansplattformen där första steget är att äska utökad finansiering via samverkansmodellen för professionell dans, och steg två är att fastställa samarbetsavtal mellan region och samarbetskommuner, samt utarbeta riktlinjer och mål för verksamheten.

2. Bakgrund

Trots att dans som konstform fortfarande är eftersatt börjar den kulturpolitiskt få ett större erkännande och intresset för dans ökar i hela landet. I november 2021 publicerades till exempel skrivelsen Dansplan Sverige som riktar sig till myndigheter och politiker på initiativ av Riksteatern, Dansnät Sverige och Danscentrum Sverige. Skrivelsen visar på behovet av olika insatser inom dansområdet för att säkra dess hållbarhet och utveckling.

Förutom institutioner och fasta ensembler för dans i Sverige såsom Kungliga Operan i

Stockholm, Cullbergbaletten (Riksteatern), Norrdans och Skånes Dansteater, har det uppstått nya regionala satsningar på dans utanför storstaden. Exempel på sådana är Dansplats skog i Gävleborg samt Dansinitiativet i Luleå, båda konstnärsdrivna verksamheter som förutom egen produktion också har regionala uppdrag.

Ett annat nationellt exempel är Rum för Dans i Halland, en mobil dansinstitution som drivs av region Halland i samarbete med kommunerna Falkenberg och Varberg.

I vårt län har Region Örebro län sedan 2012 ansvar för den professionella dansen och dess utveckling genom en anställd utvecklingsledare med fokus på främjandeverksamhet för både amatörer och professionella. 1 juni 2017 tillsattes ytterligare en utvecklingsledartjänst på regionen med särskilt ansvar för den professionella dansens utveckling. Utvecklingsledaren för professionell dans samverkar sedan dess med aktörer såsom länets kommuner, kulturinstitutioner och fria kulturutövare för att stärka dansens infrastruktur med fokus på spridning av konstnärlig dans till en bredare publik, stärkta arbetsförutsättningar för danskonstnärer samt arrangörsutveckling.

Flera danskonstnärer med lokal anknytning visar stort intresse för att verka och bo här. Sedan 2016 har det till exempel arrangerats 13 dansresidens i åtta av länets kommuner med positivt gensvar från både danskonstnärer, arrangerande kommun och de boende på orten.

I Kulturplanen 2020-2023 står det i uppdragsbeskrivningen för professionell dans om **”Att skapa en hållbar infrastruktur för den sceniska dansen med fungerande platser, arrangörer och producenter i samverkan med till exempel kommuner och teatrar i Örebro län samt andra regioner. Mobilitet är en viktig del i utvecklingen”**.

Utvecklingsmålet för dans lyder:

”Finna formerna för en hållbar organisering av den sceniska dansen i länet i samverkan med fler aktörer”.

Under 2020 skedde flera positiva förändringar i enlighet med ovan beskrivna uppdrag och mål i Kulturplanen som stärkte möjligheterna till professionell dans i hela länet. Bland annat beviljades utvecklingsmedel från Kulturrådet för projektet Ansats med syfte att stärka dansens infrastruktur i länet. Under Ansats första projektår (20/21) utsågs tre Danskommuner. De kommuner som blev Danskommuner under 2021-2023 är Degerfors, Hällefors och Askersund. Dessa kommer med regionalt stöd under två års tid bland annat att arrangera dansresidens och föreställningar för att nå ut med dans i hela länet. Örebro kommun med samarbetspart Askersunds kommun gick även med i det nationella arrangörsnätverket Dansnät där de kontinuerligt förbinder sig att arrangera gästspel med professionella danskompanier. En ny koreografisk verksamhet Gala Dance Bergslagen som leds av koreografen Ellinor Ljungkvist, etablerades också i länet i samarbete med Danskommunen Askersund och Kulturhuset Sjöängen.

I november 2021 fick område kultur och ideell sektor i uppdrag av regionens kulturnämnd att undersöka möjligheterna till hållbara och långsiktiga strukturer för dansen i länet genom att starta en utredning. Målet för utredningen var att ta fram ett

förslag på hur en mobil plattform för professionell dans i länet med bas i Askersunds kommun/Kulturhuset Sjöängen skulle kunna se ut.

3. Metod

För att kunna genomföra utredningen bildades en arbetsgrupp bestående av Daniel Eriksson, förvaltningschef för kultur, evenemang och fritid i Askersund kommun, samt Johanna Ström, utvecklingsledare i dans på Region Örebro län.

I uppdraget ingick det att genomföra dialoger med tänkta samarbetsparter och andra viktiga aktörer i form av referensgruppträffar. Under perioden januari – mars ägde följande referensgruppträffar rum:

- Danskonstnärer med lokal koppling
- Arrangörer av dans (Teater Martin Mutter, Örebro kommun/Dansscen Örebro, föreningen Fröjdans)
- Länsteatern
- Länsmusiken
- Danskommunerna – Degerfors, Hällefors, Askersund
- Dansproducentverksamheten Johnson och Bergsmark i Hörken

Utöver referensgrupper har det skett ett dialogmöte med tjänstemän från Kulturrådet.

Det har även gjorts en omvärldsanalys där några nationella exempel har studerats närmare. Dessa exempel är:

- Rum för Dans i Halland
- Zebradans i Stockholm

4. Regionala aktörer inom professionell dans

Nedan beskrivs aktörer inom professionell dans som på olika sätt är aktiva i Örebro län.

Frilansande danskonstnärer

Sedan det regionala danskompaniet Raande-Vo under ledning av den framlidne koreografen Lena Josefsson lades ner 2017, finns ingen fast ensemble knuten till länet. Istället finns upp mot ett tiotal frilansande danskonstnärer som återkommande verkar i länet. De flesta har en koppling hit genom till exempel uppväxt eller studier men är inte bofasta. De som i huvudsak försörjer sig som koreograf och/eller dansare och är bofasta är endast tre till fyra stycken.

Gala Dance Bergslagen

En av de mest verksamma koreograferna i länet de senaste åren är Ellinor Ljungkvist. Hon kommer ursprungligen från Lindesberg och Nora, är utbildad i Salzburg och Berlin samt har en Master i koreografi vid Stockholms konstnärliga högskola. Ellinor har bland annat arbetat i residens i Lindesberg och Örebro, skapat nya verk och turnerat på flertalet platser i länet. Under 2020 startade hon den koreografiska verksamheten Gala Dance Bergslagen som engagerar dansare i länet och syftar till att etablera en långsiktig dansverksamhet i Örebro län. Gala Dance Bergslagen verkar till stor del i Kulturhuset Sjöängen och är engagerad i Askersunds arbete som Danskommun på olika sätt.

Riksteaterföreningar och dansföreningar

Några av länets riksteaterföreningar är aktiva dansarrangörer till exempel Örebro och Lindesbergs föreningar. Dessa har även varit engagerade i projektet Ansats utbildningsinsatser. En annan förening som arrangerar dans är Loud Dance Company med Karlskoga som bas. Dansföreningen Massive Community (KFUM Dans), är inriktad på urbana dansstilar och baserade på Tegelbruket i Örebro. De arrangerar främst olika workshops med gästande dansare från olika delar av Sverige och världen.

Sedan många år tillbaka finns föreningen Fröjdans som bland annat stöttar och driver projekt av och med frilansande danskonstnärer. De är även arrangörer av Dansfestival Raande-Vo som går av stapeln i september 2022 och uppmärksammar koreografen Lena Josefssons konstnärliga gärning.

Danskommuner och övriga kommuner

Åtta av länets kommuner har redan arrangerat ett dansresidens, och intresset för att ta emot gästspel och andra projekt är stort. Till exempel pågår under våren 2022 ett Communitydans projekt med ungdomar i Laxå inom projektet Ansats.

De flesta kommuner har en obefintlig eller mycket liten egen budget för professionell dans. Örebro kommun har dock möjlighet att årligen visa professionella föreställningar via Dansnät Sverige som de med underpart Askersund gick med i 2020. Örebro kommun presenterar dans på olika scener i Örebro, bland annat Hjalmar Bergmanteatern och Kulturkvarteret.

I och med satsningen på Danskommunerna Askersund, Degerfors och Hällefors, har det byggts ett starkare engagemang och en ökad kunskap kring att arrangera dans. Tack vare regionalt bidrag möjliggörs residens, gästspel och produktion på flera ställen i länet.

Teater Martin Mutter

Teater Martin Mutter har i flera år varit engagerade i arbetet med professionell dans och är en plats för dansresidens, produktion, gästspel och dansfestivalen Going Solo Together. Under 2021 var de producenter av barnföreställningen Trädens Viskningar av den Lindesbergs baserade koreografen Kazue Ikeda. Produktionen var ett samarbete med Region Örebro län och kommer turnera i länet under 2022. Teater Martin Mutter är också engagerad i Dansfestival Raande –Vo samt värdar åt en ny produktion av danskonstnären Linn Ragnarsson.

Länsmusiken

Sedan några år tillbaka har Länsmusiken en dialog med Region Örebro län om professionell dans och 2017 tog de emot ett dansgästspel som även innehöll live pianomusik av högsta klass. I samarbete med Region Örebro län skapades under pandemin även produktionen Dansa med Svenska Kammarorkestern, ett filmmaterial inklusive pedagogisk handledning som ska inspirera till mer dans i förskolan.

Länsteatern

Länsteatern har visat stort intresse för att stötta danskonsten i länet och samtal med Region Örebro län har pågått om möjliga vägar för samverkan mellan teater och dansområdet. Under 2021 genomförde Länsteatern ett produktionsresidens med regionalt stöd för koreografen Ellinor Ljungkvist/Gala Dance Bergslagen med nypremiär av dansföreställningen Barbie.

Kävesta folkhögskola

Kävesta folkhögskola bedriver sedan 2005 yrkesförberedande dansutbildning och är ett viktigt kraftfält och nav för den professionella dansen i länet. Genom sin verksamhet bidrar de med kontakter, närvaro av danskonstnärer samt kontinuerliga visningar av elevens verk. I många år har de också ett samarbete med Region Örebro län kring fortbildningsinsatsen Kävesta dansdagar som riktar sig till yrkesverksamma inom dansfältet och har besökare från hela landet.

5. Nationella exempel och dialoger

Omvärldsanalysen innefattade belysning av nationella exempel inom dansområdet. Två konkreta verksamheter ansågs särskilt intressanta och valdes ut att titta närmare på. Dessa verksamheter är Rum för Dans i Halland och Zebradans i Stockholm. Belysningen skedde genom digitala möten där verksamheterna intervjuades av utredningens arbetsgrupp.

Rum för dans

Rum för dans bildades 2011 och är en rörlig institution för dans som drivs och ägs av Region Halland i samarbete med Kungsbacka och Falkenbergs kommun. Institutionen ingår sedan start i samverkansmodellen och syftar till att göra dansen mer tillgänglig för den halländska publiken, bidra till utveckling och förnyelse av konstområdet samt skapa arbetstillfällen. Verksamheten utgår från de två scenerna Falkhallen och Kungsbacka Teater, två moderna och fullt utrustade scener med kunnig personal. Gästspelen är grunden i verksamheten och sedan start har ett brett utbud av internationella och nationella danskompanier presenterats. Rum för Dans arbetar även med att samproducera nya verk, residens samt publiksamtal och workshops.

För att bedriva verksamheten finns ett samarbetsavtal mellan Region Halland, Varberga och Falkenbergs kommun som beskriver respektive parts åtaganden. Kommunernas huvudsakliga uppdrag är att tillhandahålla lokaler och personal för att kunna arrangera föreställningar, samt lokal marknadsföring. De är även delaktiga i det konstnärliga rådet.

Region Hallands uppgift är att driva och bära det huvudsakliga ansvaret för Rum för Dans. Det är också regionen som ansvarar för anställningarna samt budget i samverkan med kommunerna.

Zebradans

Zebradans finns på Södermalm i Stockholm och är en konstnärsdriven dansplattform som grundades 1999 av dansaren, koreografen och danspedagogen Lisa Spets. Det var då den första permanenta dansscenen exklusivt för barn och unga i Sverige. Verksamheten består idag av egen produktion för barn och unga som turnerar i Sverige och utomlands. De tar även emot gästspel och residens och fungerar som en samarbetspart och plattform för koreografer och dansgrupper genom att bidra med scen, producent skap och kunskap.

Till scenen på Södermalm kommer privatpersoner, familjer, grundskola, förskola och familjedaghem. Zebradans har fem anställda med funktionerna konstnärlig ledare, scenmästare, producent, kommunikatör och projektledare. Zebra Dans finansieras med verksamhetsbidrag från Kulturrådet, Region Stockholm och Stockholms stad.

Dialog med Kulturrådet

Då utredningen syftar till att se över möjligheterna till etablering av en dansplattform där en statlig finansiering är en förutsättning, inleddes en dialog med Kulturrådet. Ett möte mellan arbetsgruppen och sakkunnig inom scenkonst samt handläggare på Kulturrådet (Annette Taranto-Fuller och Camilla Eskel), ägde rum i januari. Syftet

var att delge idén om en regional dansplattform och få Kulturrådets perspektiv i frågan, samt se vilka möjligheter till statlig finansiering som finns.

6. Slutsats av referensgrupper, omvärldsbevakning och dialog

Referensgruppträffarna visar att det finns ett stort intresse från regionala aktörer att vara delaktiga i utvecklingen av den professionella dansen. Det är därför av största vikt att fortsätta stötta dessa och hitta en effektiv, genomtänkt och hållbar rollfördelning i arbetet med professionell dans framöver.

I den nationella omvärldsbevakningen blir det tydligt att det (förutom de fasta institutionerna för dans), i princip finns två vägar för regionerna att organisera verksamheter för professionell dans. Antingen genom att ge en (konstnärsdriven) verksamhet/förening i uppdrag att driva arbetet med stöd av regionala och kommunala verksamhetsmedel eller stöd i form av lokaler. Statlig finansieringen söks då av verksamheten på egen hand. Det andra alternativet är att regionen själv i samarbete med andra, organiserar verksamheten med medel via samverkansmodellen.

I dialogen med Kulturrådet framkom att de ser positivt på äskanden från regionerna via samverkansmodellen för att utveckla dansområdet. En orsak är den stabilitet det skapar för dansen över tid. Självklart behöver det finnas en stark närvaro av regionala danskonstnärer och koreografiska verksamheter, men att dessa utöver sina konstnärsskap även innehar andra regionala dansuppdrag, (till exempel arrangerande av residens och gästspel), kan bli skört då det ofta är uppbyggt kring enskilda individer/gruppers engagemang.

Kulturrådet var även positiva till Region Örebro läns utveckling inom dansen de senaste åren samt planerna på att etablera en dansplattform tillsammans med några av länets kommuner.

Slutsatsen är därför att den professionella dansen i vårt län bäst skulle gagnas av en regional dansplattform som är med i samverkansmodellen och har långsiktiga samarbetsavtal med Askersunds kommun och några till strategiskt utvalda kommuner. Det skulle då bli en konstruktion som kan likna Rum för Dans i Halland och som visat sig välfungerande och framgångsrik.

De kommuner som är aktuella att finnas med i plattformen förutom Askersund är de övriga Danskommunerna Degerfors och Hällefors samt Örebro kommun. Orsaken till att dessa kommuner är lämpliga är ett sedan tidigare upparbetat samarbete, placering i

länet samt förutsättningar att bedriva dansverksamhet. Även om samtal redan pågår, behövs mer tid att fastställa *om* och *hur* dessa kommuner bör, kan och vill finnas med i en regional dansplattform. Det är av största vikt att alla samarbetskommuner får hitta just sin roll i plattformen och att det tillsammans bildar en helhet där kontinuerliga möjligheter till dansproduktion, turnéläggning och gästspel blir permanenta och kommer hela länet till del.

Utöver etablering av en dansplattform tillsammans med kommuner är det av stor vikt att fortsätta stötta övriga regionala aktörer inom professionell dans på olika sätt. Detta kan ske genom samverkan av olika slag, möjlighet att söka bidrag, samt utbildningsinsatser.

7. Slutdiskussion och förslag

Med en regional dansplattform på plats skulle möjligheten att se och uppleva dans för länets invånare öka markant. Inte minst skulle det stärka den kulturella infrastrukturen i ett eftersatt konstområde, bidra till stimulering av kulturella och kreativa näringar samt bana väg för synergieffekter som stärker länets attraktivitet.

Utredningen föreslår därför:

- Att uppdra till områdeschef för Kultur och ideell sektor att etablera och främja en regional dansplattform tillsammans med Askersund samt några fler strategiskt utvalda kommuner i Örebro län
- Att behandla frågan om finansiering för en regional dansplattform i budget för år 2023.

De konkreta steg som behöver ske 2022-2023 är att:

1. Äska utökad finansiering via samverkansmodellen för professionell dans
2. Fastställa samarbetsavtal mellan region och samarbetskommuner med roll- och ansvarsfördelning, samt utarbeta riktlinjer och mål för verksamheten.